

UŻYTKOWANIE ZIEMI ORAZ JAKOŚĆ GLEB POLESIA LUBELSKIEGO

*J. Gliński¹, R. Dębicki²*¹Instytut Agrofizyki im. B. Dobrzańskiego PAN, Doświadczalna 4, 20-086 Lublin²Zakład Gleboznawstwa, Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej, Akademicka 19, 20-033 Lublin

S t r e s z c z e n i e. W pracy przedstawiono problemy użytkowania ziemi i jakości gleb Polesia Lubelskiego. Omawiane tereny (w przewadze bagienne) podlegały istotnym przeobrażeniom na skutek melioracji odwadniających. Gleby bagienne (torfowe i mułowe) uległy przekształceniu w gleby pobagienne (murszowe i murszowate), co spowodowało obniżenie ich funkcji ekologicznych.

S ł o w a k l u c z o w e: Polesie Lubelskie, użytkowanie ziemi, gleby

WSTĘP

Polesie – kraina lasów, bagien, jezior i rzek budziło wielkie zainteresowanie nie tylko przyrodników, ale także pisarzy, etnografów i innych twórców [13,20].

Polesie Lubelskie to fragment rozległej, płaskiej równiny na obszarze Polski i terenów przygranicznych. Część polska to powierzchnia ok. 4,7 tys. km² równin denudacyjnych i akumulacyjnych z dużym udziałem torfowisk, a w części południowej także jezior [11].

Pod względem gospodarczym region ten należy do jednych z najuboższych w kraju, co wynika przede wszystkim z warunków naturalnych środowiska geograficznego – słabe gleby, bagnistość terenu. Czynniki te sprawiają, że Polesie Lubelskie jest regionem o niskiej gęstości zaludnienia, a użytkowanie ziemi na tym obszarze znacznie różni się w porównaniu z innymi regionami Lubelszczyzny, np. Wyżyny Lubelskiej.

Pokrywa glebowa Polesia Lubelskiego jest pochodną mozaiki skał macierzystych, warunków hydrologicznych i szaty roślinnej, a także działalności człowieka. Działalność ta szczególnie piętno wycisnęła w glebach hydrogenicznym przez melioracje odwadniające i pozyskiwanie surowców mineralnych, a współcześnie także na skutek działalności wydobywczej, rozwoju rekreacji bądź też działań

ochronnych, np. przez realizację programów renaturyzacyjnych (ponowne zawodnienia). Ogólnie gleby Polesia Lubelskiego należą głównie do gleb kategorii słabych i średnich, stąd w strukturze zasiewów dominuje uprawa żyta, ziemniaków i owsa. Podkreślić należy, że właściwego akcentu nadają Polesiu Lubelskiemu gleby wytworzone z utworów piaszczystych (skrytobielicowe) oraz gleby pochodzenia bagiennego [27].

Wśród głównych, aktualnych zagrożeń dla jakości gleb Polesia wymienić można: erozję wietrzną, zawodnienia, wyjałowienie, zakwaszenie oraz strata węgla organicznego. Wobec planów renaturyzacji wielu obszarów Polesia, zmiany form ich zagospodarowania oraz ich aktywnej ochrony, należy rozwinąć badania nad ewolucją i zmianą funkcji tych gleb w różnych ekosystemach naturalnych lub semi-naturalnych, a nawet przekształconych.

W niniejszej pracy przedstawiono wybrane problemy Polesia Lubelskiego, które wiążą się z użytkowaniem ziemi oraz jakością gleb na jego obszarze.

UŻYTKOWANIE ZIEMI NA OBSZARZE POLESIA LUBELSKIEGO

Charakterystykę geograficzno-geologiczną Polesia Lubelskiego można znaleźć w wielu opracowaniach, m.in. w pracach Dobrowolskiego i Harasimiuka [6], Kondrackiego [11] i Wilgata [25].

Główne elementy użytkowania ziemi na obszarze Polesia Lubelskiego wg Malickiego i Litwińczuka [14] to: grunty orne – ok. 39%, łąki i pastwiska – ok. 20%, lasy – ok. 28% oraz tereny zurbanizowane i inne, np. wody, bagna, odłogi i nieużytki – ok. 13%. Dodać należy, że obszary bagiennie-torfowiskowe na obszarze Polesia zajmują około 4%, a same wody około 3%.

Obszar Polesia był bardzo wcześnie zasiedlony przez człowieka, w czasach prehistorycznych (ślady człowieka spotyka się w pobliżu Bugu – jeziora Białe i Koseniec) już w epoce mezolitu, ale ze względu na warunki naturalne (bagna, wody, piaski i lasy) nie był tak przekształcony i zaludniony jak obszary wyżynne Lubelszczyzny (lessy) czy też Roztocza w następnych tysiącleciach (neolit i epoka brązu) [9]. Najstarszych w rejonie Ostrowa Lubelskiego rolników i hodowców (kultura wołyńsko-lubelska, neolit: IV-III tys. p.n.e.) zauważa się m.in. w Kleszczowie, Orzechowie Starym i Sosnowicy na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim. Od neolitu obszar Polesia Zachodniego znajduje się w kręgu kultury Europy Środkowej. Stanowiska kultury trzcinieckiej (środkowy brąz: 1600-1500 p.n.e.) stwierdzono w Kleszczowie, Libiszowie, Starym Orzechowie i Sosnowicy. Z młodszych okresów pradziejów nie zauważa się zbyt wiele

stanowisk archeologicznych na tym terenie. W okolicach Ostrowa natrafiono na pozostałości kultury pomorskiej (wyodrębniła się ona z kultury łużyckiej w połowie V w. p.n.e.) oraz przeworskiej z okresu rzymskiego (1-400 lat n.e.). Na Polesiu Lubelskim, jak pisze Stanisław Jop w swojej monografii pt. "Zasiedlanie Pojezierza w rejonie Ostrowa Lubelskiego (XII-XVII w) [10], zaznacza się jeszcze "skupienie osadnicze nad Zielawą" (VIII, IX w.) oraz gródek w miejscowości Horodyszczce pod Wisznicami w powiecie włodawskim. Natomiast najwcześniejsza wzmianka dotycząca osadnictwa na badanym terenie pochodzi z pierwszych dziesiątków XIV stulecia; odnosi się ona do położonych nad Tyśmienicą Kolechowic oraz samego Ostrowa, Kleszczowa, Jedlanki, Sosnowicy. Intensywny rozwój osadnictwa na tym obszarze pogranicza Polsko-Ruskiego datowany jest na wiek XIII i XIV, tak jak i w wielu innych regionach ówczesnej Polski. Od tego czasu notuje się wzmożone zasiedlanie tych obszarów, związane głównie z rozwojem rolnictwa i handlu pomiędzy Polską i Litwą. Okres ten trwa aż do czasu wojen kozackich wieku XVII, najazdu szwedzkiego i późniejszego okresu klęsk i epidemii oraz innych konfliktów niemal aż do końca wieku XVIII. Nie tylko bezpośrednie działania wojenne, ale też dewastacja gospodarki, przede wszystkim rolnictwa, prowadziła do redukcji ludności i upadku regionu. Konsekwencją tych zmian była redukcja areалу uprawnego nawet do kilkunastu procent stanu poprzedniego. Straty gospodarcze jak również w zaludnieniu odrabiane były w drugiej połowie XVIII w. i pierwszej XIX w. Zmienne koleje losu były typowe dla tego obszaru aż do połowy XX w. Wliczyć do tego także trzeba okres wielkich wysiedleń w roku 1915 czy też 1946. Wszystko to jednak nie wywierało istotnego wpływu na środowisko przyrodnicze Polesia. Ostatnie stulecie to okres narastającej antropopresji. Ingerencja człowieka w środowisko Polesia przejawiała się początkowo systematycznym wylesianiem obszaru, zmianą stosunków wodnych (melioracje) oraz chaotyczną, prowadzoną jednak na niewielką skalę, eksploatacją surowców mineralnych (piaski, żwiry, gliny zwałowe). Dopiero budowa kanału Wieprz-Krzna oraz eksploatacja węgla kamiennego w Lubelskim Zagłębiu Węglowym wpłynęły na morfologię obszaru; naruszyły stosunki wodne i wpłynęły na faunę i florę. Trzeba tutaj wspomnieć, że według Jopa [10] już w wieku XVI zaistniał na terenach bagienno-puszczańskich problem ochrony środowiska naturalnego – na miarę tamtych czasów. Rolnictwo oraz eksploatacja rudy darniowej w znaczącym stopniu ograniczyły bartnictwo oraz myślistwo. Reasumując, podkreślić należy jednak, że mimo presji człowieka na te zdominowane przez wodę i lasy obszary, Polesie zachowało wiele naturalnych ekosystemów i unikatowe w skali europejskiej gatunki flory i fauny.

GLEBY POLESIA LUBELSKIEGO

Gleby Polesia były przedmiotem badań wielu gleboznawców, zarówno przed II wojną światową, jak też współcześnie. Wspomnieć tutaj trzeba o obszernych opracowaniach m.in. Nidy [16] pt. "Die Rendzinen von Polessie" z roku 1932 oraz "Gleby południowego Polesia" [17] z roku 1939. Ponadto znaczące były prace Tomaszewskiego, m.in. "Gleby wschodniego Polesia" z roku 1939 oraz "Gleby łąkowe" z roku 1947 [22,23]. Ważną pozycję zajmuje także licząca ponad 400 stron monografia Kulczyńskiego pt. "Torfowiska Polesia", wydana w roku 1939 [12]. Istotne informacje o glebach Polesia zostały zebrane podczas prac gleboznawczo-bonitacyjnych w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych ubiegłego wieku, podczas opracowania mapy gleb Polski w skali 1:300 000. Wspomnieć trzeba o publikacji Zawadzkiego z 1963 r. pt. "Gleby Polesia Lubelskiego" [27], przygotowanej na terenową sesję naukową Polskiego Towarzystwa Geograficznego oraz późniejsze prace: Zawadzkiego [28], Turskiego i in. [24], Gawlika i in. [8], Piotrowskiego i Kaciuby [18], Baryły i Sawickiego [1], Borowca [2], Misztala i Smal [15] i wielu innych [5,21,29].

Z dotychczasowych badań wynika, że pokrywa glebowa Polesia Lubelskiego jest pochodną mozaiki skał macierzystych, warunków hydrologicznych i szaty roślinnej, a także działalności człowieka. Działalność ta szczególnie piętno wycisnęła w glebach hydrogenicznym poprzez melioracje odwadniające i pozyskiwanie surowców mineralnych, a współcześnie także na skutek działalności wydobywczej, rozwoju rekreacji bądź też działań ochronnych, np. realizację programów renaturyzacyjnych (ponowne zawodnienia).

Wśród różnorodnych utworów powierzchniowych, które stanowią skały macierzyste gleb tego obszaru najpowszechniejsze są osady plejstoceny. Tworzyły się one w okresach glacialnych i interglacialnych, lecz tylko pierwsze spotykamy niemal wszędzie. Należą do nich utwory bezpośredniej akumulacji lodu i utwory pochodzenia wodnego – rzeczno-jeziernego. Osady morenowe zajmują duże przestrzenie w północnej części Polesia. Utwory pochodzenia wodnego, a więc mułki i piaski jeziernego są powszechne w całym regionie, a szczególnie na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim. Miąższość osadów plejstoceny jest różna. Na niektórych wzniesieniach uległy one całkowitemu zniszczeniu, stąd pojawiają się utwory trzeciorzędowe, głównie utwory piaszczysto-mułkowo-ilaste. Natomiast w zagłębieniach miąższość tych osadów sięgać może nawet 50 m. Najmłodsze osady holoceńskie stanowią warstwę na ogół kilkunastometrową. Rozprzestrzenione są one

również na znacznych obszarach Polesia Lubelskiego. Należą do nich torfy oraz mułki wypełniające doliny i liczne zagłębienia terenu.

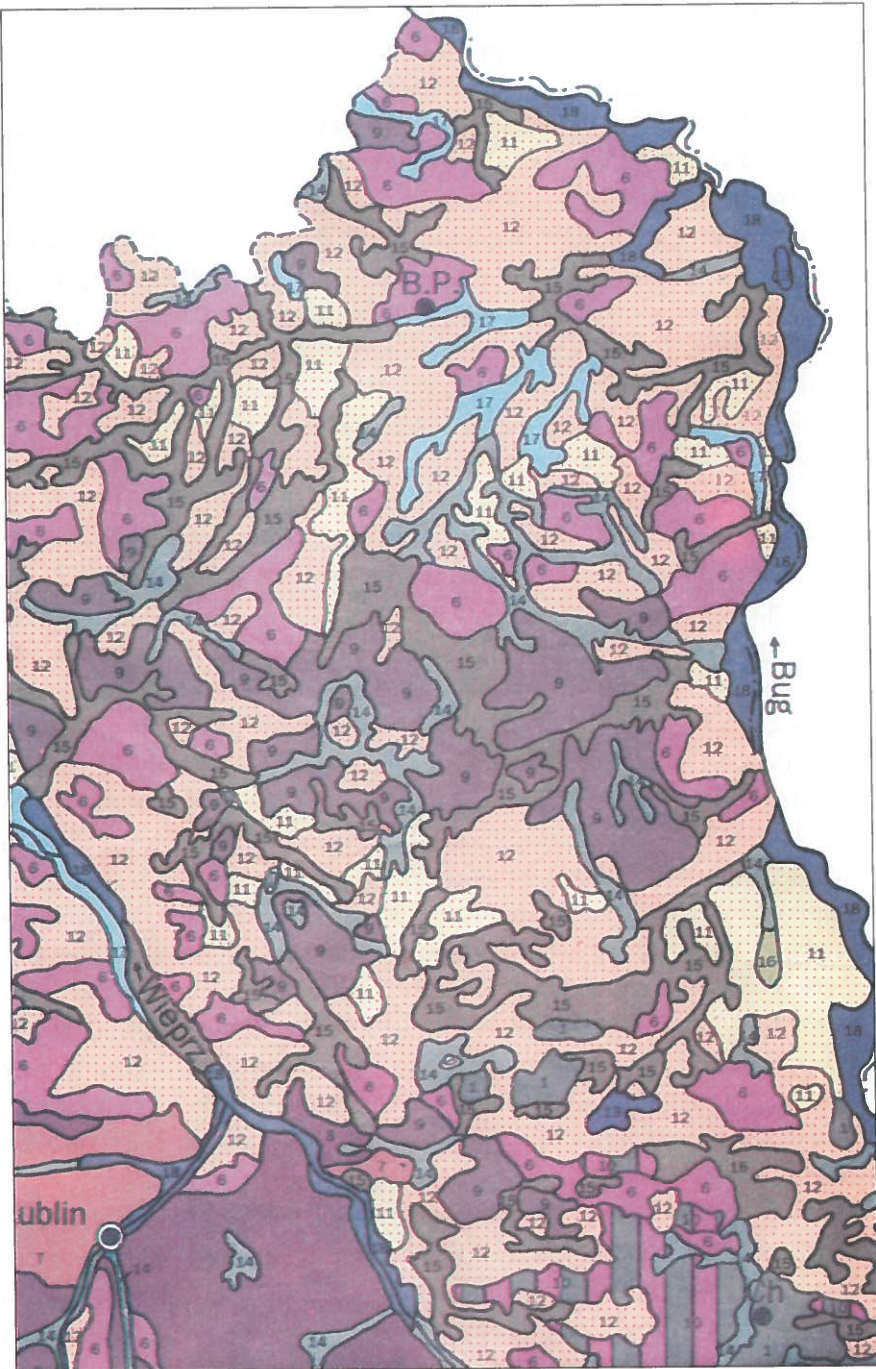
Pierwsza schematyczna mapa gleb Polesia Lubelskiego została przedstawiona przez Zawadzkiego w roku 1963 [27]. Autor, na podstawie dostępnych danych wyróżnił na obszarze Polesia Lubelskiego siedem kompleksów: 1 – gleby bielcowe wytworzone z piasków całkowitych; 2 – gleby bielcowe wytworzone z gliny zwałowej oraz z piasków naglinowych i naitłowych; 3 – gleby bielcowe i brunatne wykształcone z utworów pyłowych wodnego pochodzenia; 4 – gleby bielcowe i brunatne wytworzone z utworów lessowych i lessowatych; 5 – rędziny kredowe; 6 – mady; 7 – gleby typu bagiennego.

Dominującymi glebami tego obszaru są gleby bielcowe, które stanowią ponad 70% powierzchni Polesia oraz gleby, które nadają właściwy charakter Polesiu Lubelskiemu czyli gleby pochodzenia bagiennego, tj. gleby mułowo-bagiennie, torfowe i murszowe. Autor podkreślił już wówczas, że na części torfowisk Polesia wskutek obniżenia poziomu wód gruntowych przerwany został proces torfotwórczy, a na jego miejsce wkroczył proces murszotwórczy, który jest powszechnym zjawiskiem na obszarach odwadnianych torfowisk.

Kolejne prace gleboznawczo-kartograficzne [24,28] oraz badania na tym obszarze pozwoliły na przedstawienie bardziej szczegółowej mapy, zarówno genetycznej mapy gleb (Rys. 1), jak też mapy glebowo-rolniczej (Rys. 2).

Mapa glebowa obejmuje następujące jednostki: 1 – Rędziny kredowe; 2 – Czarnoziemy wytworzone z lessów; 3 – Gleby brunatne i płowe wytworzone z lessów i 4 – wytworzone z gez formacji kredowej; Gleby płowe, brunatne i odgómie oglejone wytworzone z: 5 – piasków słabogliniastych i gliniastych, 6 – piasków naglinowych i glin zwałowych lekkich, 7 – lessów, 8 – utworów lessowatych, 9 – utworów pyłowych różnej genezy; 10 – Kompleks gleb brunatnych i płowych wytworzonych z piasków i glin nawapniowych oraz rędzin, głównie kredowych; Gleby rdzawe, bielcowe i bielice wytworzone z: 11 – piasków luźnych, 12 – piasków słabogliniastych i gliniastych, 13 – Czarne Ziemie; Gleby hydrogeniczne: 14 – glejowe mułowe i murszowe, 15 – wytworzona z torfów niskich, 16 – wytworzona z torfów przejściowych i wysokich; Mady: 17 – piaszczyste, 18 – pyłowe i ilaste.

Z mapy glebowej wynika, że dominującymi typami gleb na obszarze Polesia są gleby rdzawe, tzw. skrytobielicowe wytworzone z piasków luźnych wodnolodowcowych lub starych terasów akumulacyjnych oraz z piasków słabogliniastych i gliniastych, gleby hydromorficzne, głównie glejowe, mułowo-torfowe i murszowo-glejowe oraz wytworzone z torfów niskich i gytii. Ponadto

Rys. 1. Mapa gleb Polesia Lubelskiego [24]

Fig. 1. Soil Map of Lublin Polesie

Rys. 2. Mapa glebowo-rolnicza Polesia Lubelskiego [24]
 Fig. 2. Map of soil-agricultural complexes of Lublin Polesie

licznie w płatach występują gleby płowe (pseudobielicowe), w kompleksie z glebami brunatnymi wyługowanymi oraz pseudogleje, wytworzone z piasków naglinowych lub z pyłów różnej genezy. Natomiast wg Turskiego i in. [24] wynika, że na obszarach uprawnych Polesia dominują gleby płowe w kompleksie z glebami brunatnymi i odgórnie oglejonymi, a na terenach leśnych – gleby rdzawe (skrytobielicowe), bielicowe i bielice, a także istotny jest udział gleb torfowych.

Mapa glebowo-rolnicza Polesia Lubelskiego reprezentuje główne kompleksy gleb ornych: żytni bardzo dobry – 4, żytni dobry – 5, żytni słaby – 6 i żytnio-lubinowy – 7. Kompleksy trwałych użytków zielonych to: użytki zielone łąkowe – 1z oraz bagienne i pobagienne – 3z.

Mapa ta uwzględnia ponadto typy, podtypy, rodzaje i gatunki gleb.

Można powiedzieć, że występujące na obszarze Polesia gleby reprezentują przede wszystkim dwa działy (wg Systematyki Gleb Polski PTG z r. 1989 [19]), tj. dział gleb autogenicznych bielicoziemnych oraz gleby hydrogeniczne bagienne i pobagienne. Genetycznie gleby te reprezentują: gleby rdzawe i bielicowe – ok. 70% powierzchni, głównie wytworzone z piasków luźnych, słabogliniastych i gliniastych, miejscami utworów lessopodobnych; gleby mułowe, torfowe, mułowo-torfowe oraz murszowe lub murszowate. Ponadto występują tutaj także w niewielkich izolowanych płatach gleby płowe (dawniej pseudobielicowe) i brunatne, wytworzone z glin zwałowych lekkich i średnich, utworów pyłowych wodnego pochodzenia oraz lessów i utworów lessowatych, rędziny kredowe (zwłaszcza w części przyległej do Pagórów Chełmskich), mady, czasami także gleby glejobielicowe lub czarne ziemie, które często trudno odróżnić od gleb mułowo-bagiennych. Podkreślić należy, że właściwego akcentu nadają Polesiu Lubelskiemu gleby wytworzone z utworów luźnych piaszczystych oraz gleby pochodzenia bagiennego. Gleby rdzawe i bielicowe dominują w mezoregionach: Zakłęśłość Łomaska, Równina Parczewska, Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie oraz Obniżenie Dorohuckie. Gleby bagienne natomiast wyścielają rozległe doliny rzeczne i płaskie zagłębienia terenu na całym Polesiu. Największym obszarem torfowym jest Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie, zaś najmniej jest ich na obszarze Garbu Włodawskiego.

Gleby Polesia Lubelskiego należą w większości do gleb kategorii słabych. Według klas bonitacyjnych [14], gleby orne klasy I i II zajmują poniżej 1 %, klasa IIIa i b – ok. 11%, dominują natomiast gleby klasy IV a i b – 52% oraz klasy V – 26%. Pozostałe to grunty, które winny zostać zalesione.

Biorąc pod uwagę kompleksy glebowo-rolnicze [14,26], udział gleb kompleksu żytniego na gruntach ornym wynosi ok. 70%, przy ok. 13% kompleksu pszennego. Stąd też w strukturze zasiewów Polesia dominuje uprawa żyta, ziemniaków i owsa.

PODSUMOWANIE

Bagna i gleby hydrogeniczne Polesia Lubelskiego w drugiej połowie XX w. podlegały istotnym przeobrażeniom na skutek melioracji odwadniających, podobnie jak na obszarze Polesia Wołyńskiego (Ukraina) oraz Polesia na terenie Białorusi. Najczęściej gleby typu bagienne, tj. gleby torfowe i mułowe, przeobrażone zostały w gleby pobagienne, tj. gleby murszowe lub murszowate, zwłaszcza tam, gdzie miąższość torfu nie przekraczała 50 cm [2,8]. Na wielu obszarach zmiany te doprowadziły do obniżenia funkcji ekologicznych i produkcyjnych tych obszarów [3,4]. Wśród głównych zagrożeń dla jakości gleb wymienić można: erozję wietrzną, zawodnienia, wyjałowienie, zakwaszenie oraz strata węgla organicznego. Wobec planów renaturyzacji wielu obszarów Polesia, zmiany form ich zagospodarowania oraz ich aktywnej ochrony, należy rozwinąć badania nad ewolucją i zmianą funkcji tych gleb w różnych ekosystemach naturalnych lub semi-naturalnych, a nawet antropogenicznych.

PIŚMIENNICTWO

1. **Baryła R., Sawicki J.:** Procesy glebotwórcze w kompleksie torfowisk zespołu jezior uściwierskich po ich odwodnieniu. W: Renaturalizacja ekosystemów wodno-torfowiskowych na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim (red. Chmielewski T.J., Harasimiuk M., Radwan S.). Wyd. UMCS, Lublin, 81-87, 1995.
2. **Borowiec J.:** Torfowiska Regionu Lubelskiego. Wyd. PWN, Warszawa, 348 ss, 1990.
3. **Chmielewski T.J.:** Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie: przekształcenia struktury ekologicznej krajobrazu i uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego. Monografie Komitetu Inżynierii Środowiska PAN, 4, 1-146, 2001.
4. **Chmielewski T.J., Sielewicz B.:** Ekologiczna waloryzacja terenu. W: Środowisko przyrodnicze w strefie oddziaływania kanału Wieprz-Krzna (red. Radwan S.). Wyd. AR-TWWP Lublin, 9-28, 1994.
5. **Dembek W.:** Wybrane aspekty zróżnicowania torfowisk w młodo- i starogłacjalnych krajobrazach Polski Wschodniej. Wyd. IMUZ, Falenty, 1-175, 2000.
6. **Dobrowolski R., Harasimiuk M.:** Geologiczne uwarunkowania rozwoju rzeźby Polesia. Acta Agrophysica, 66, 7-19, 2002.
7. **Dobrzański B., Siuta J., Strzemski M., Witek T., Zawadzki S.:** Mapa gleb Polski 1:500 000. Warszawa, Wyd. Geologiczne, 1972.
8. **Gawlik J., Guz T., Zawadzki S.:** Przeobrażenia gleb hydrogenicznych na torfowiskach Polesia Lubelskiego. W: Torfoznawstwo w badaniach naukowych i praktyce. IMUZ Falenty, 34, 235-240, 1995.

9. **Gurba J.:** Okolice Ostrowa Lubelskiego w pradziejach. W: Dzieje Ostrowa Lubelskiego. Lublin, Wyd. UMCS, 198 ss, 1998.
10. **Jop S.:** Zasiedlenie Pojezierza w rejonie Ostrowa Lubelskiego (XIII-XVIII w.). LTN, Lublin, 165 ss, 1998.
11. **Kondracki J.:** Geografia regionalna Polski. Wyd. Naukowe PWN, Warszawa, 441 ss, 1998.
12. **Kulczyński S.:** Torfowiska Polesia. Wyd. Gebethnera i Wolfa, Kraków, 394 ss, 1939.
13. **Kuśmierczyk J., Kuśmierczyk P.:** Zaczarowane Polesie. Biuletyn Ekologicznego Klubu UNESCO, Piaski, 6, 40 ss, 2000.
14. **Malicki L., Litwińczuk Z.:** Gospodarcze wykorzystanie Polesia Lubelskiego. Acta Agrophysica, 66, 233-241, 2002.
15. **Misztal M., Smal H.:** Gleby Poleskiego Parku Narodowego i w jego otulinie. W: Ochrona ekosystemów wodnych w Poleskim Parku Narodowym i jego otulinie (red. Radwan S.). Wyd. ARTWWP Lublin, 70-78, 1995.
16. **Nida S.:** die Rendzinen von Polessie. Wydział Gleboznawczy Państwowego Instytutu Naukowego w Puławach, 124-156, 1932.
17. **Nida S.:** Gleby południowego Polesia. Wydział Gleboznawczy Państwowego Instytutu Nauk Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach, 1-125, 1939.
18. **Piotrowski W., Kaciuba M.:** Charakterystyka gleb lasów Poleskiego Parku Narodowego. Sylwan, 9, 41-52, 1992.
19. **Polskie Towarzystwo Gleboznawcze:** Systematyka gleb Polski. Roczn. Glebozn., 40, 3, 7-150, 1989.
20. **Popek L.:** Polesie ocalić od zapomnienia. Wyd. Lublin, 78 ss, 1999.
21. **Szajda J.:** Roślinne i glebowo-wodne wskaźniki ewapotranspiracji łąki na glebie torfowomurszowej. Wyd. IMUZ, Falenty, 1-62, 1997.
22. **Tomaszewski J.:** Gleby wschodniego Polesia. PINGW, Puławy, 257-353, 1947
23. **Tomaszewski J.:** Gleby łąkowe. PINGW, Puławy, Biblioteka Puławska, nr 31, 1-208, 1947.
24. **Turski R., Uziak S., Zawadzki S.:** Środowisko przyrodnicze Lubelszczyzny: Gleby. Wyd. LTN, Lublin, 107 ss, 1993.
25. **Wilgat T.:** Budowa geologiczna, rzeźba i wody Polesia Lubelskiego. W: Polesie Lubelskie (red. T. Wilgat). Mater. Sesji Nauk. Pol. Tow. Geogr., Wyd. Lubelskie, Lublin, 9-30, 1963.
26. **Województwo Lubelskie:** Rejonizacja produkcji rolniczej. II: Podstawy przyrodniczo-ekonomiczne produkcji rolniczej w województwie lubelskim. Prez. WRN, Lublin, 1-282, 1972.
27. **Zawadzki S.:** Gleby Polesia Lubelskiego. [w] Polesie Lubelskie (red. T. Wilgat). Mater. Sesji Nauk. Pol. Tow. Geograficznego. Wydawnictwo Lubelskie, Lublin, 61-64, 1963.
28. **Zawadzki S.:** Gleby hydrogeniczne Lubelszczyzny. Roczn. Glebozn., 31, 3/4, 27-44, 1980.
29. **Żurek S.:** Związek procesu zatorfienia z elementami środowiska przyrodniczego wschodniej Polski. Roczn. Nauk Roln., ser. D, 220, 1-174, 1990.

LAND USE AND SOIL QUALITY OF THE LUBLIN POLESIE

*J. Gliński¹, R. Dębicki²*¹Institute of Agrophysics, Polish Academy of Sciences, Doświadczalna 4 str., 20-086 Lublin²Department of Soil Science, Maria Curie-Skłodowska University
Akademicka 19 str., 20-033 Lublin

A b s t r a c t. The paper presents problems of land use and soil quality of the Lublin Polesie.

This region being mostly wetlands underwent significant transformations with drainage practices. Boggy soils (peaty and mucky) have been transformed into postpog soils (moorshes) causing a decrease in their ecological function and productivity.

K e y w o r d s: Lublin Polesie, land use, soils.